

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

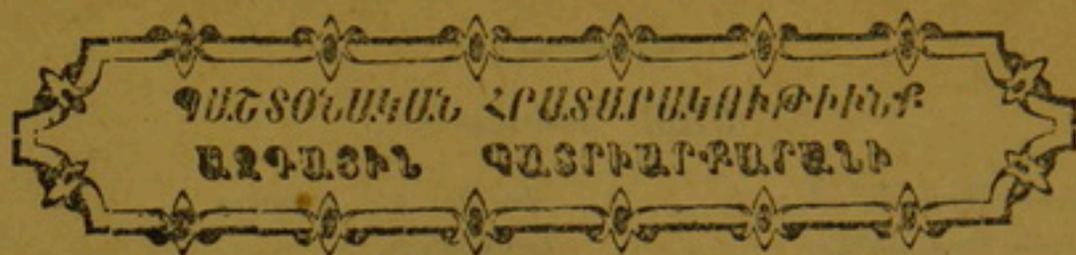
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻ

ԱՋԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1877 ՎՄԾՆ

ՆԻԱՑ ԺԳ.

23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1877

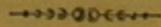

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏԳՋԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՔԱՅԻԼԵՆ

1877

ԳԻՒԱՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՅՐ ԳԻՒԱՆ

Ստեփան Արարանեան	ժողովուրդ	Ա. ԱՅՆԱԳՅՑ
Նուբեան Յովհաննէս	Էփէնտի	»
Տիգրան Եռասփեան	Էփէնտի	»
Համբար Նուսրի	»	Ա. ԱՅՆԱԳՅՑ
Մկրտիչ Բեփեան	»	»
Տէրցեկեց Աստվ	»	»

ՁԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Աէյ		ԱՅՆԱԳՅՑ
Տ. Եղնիկ Վարդապետ		
Յարութիւն Մէրեմ-Ղուլի	Էփէնտի	

ԴԱՍՏԻՍԱԿՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Յովհաննէս Նուբեան	Էփէնտի	ԱՅՆԱԳՅՑ
Խաչատուր Մարտիրոս	»	
Գեորգ Աստուլան	»	

ԿԱԼՈՒՄԵՐՈՅ ԳԻՒԱՆ

Բարսեղ Հարսեան	Էփէնտի	ԱՅՆԱԳՅՑ
Յովհաննէս Աղնաւորեան	»	
Ստեփան Փափաղեան	»	

ՅԱՐԱԶԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Միքայէլ Մամիկեան	Էփէնտի	ԱՅՆԱԳՅՑ
Մատթէոս Ալիքսանեան	»	
Նիկողոս Արսաւան	»	

ՀԱՄԱՐԱՍԼՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Սենեքերիմ Մանուկեան	Էփէնտի	
Ալիբեան Խորասանեան	»	
Ստեփան Պէյլիճեան	»	

ԻՐԱՍԱՍՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեան		ԱՅՆԱԳՅՑ
Ալիբեան Պէյլիճեան	Էփէնտի	
Քրիստոստուր Ղազարսեան	»	

ՆԱՍԱԶԵՌՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Գեորգ Սթիմարսեան	Էփէնտի	ԱՅՆԱԳՅՑ
Տիգրան Եռասփեան	»	
Օզսէն Խօճատարեան	»	

ԽՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒԱՆ

Կարապետ Իսիխանեան	Էփէնտի	ԱՅՆԱԳՅՑ
Պապուս Պառնասեան	»	
Սիմոն Յիւլիանեան	»	

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Բնարարիւն Քաղաքական Ժողովոյ 6 անդամոց
 Բ. Պիտաճէ Կեդրոնական Սեռուկի
 Գ. Ինչիր Ս. Ղազարի կառավարականը . — Հրահանգ բարեկարգութեան Ա. Ղազարի վարժարանաց :

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԻ

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ժամի 7 1/2 ին տառերը բացուեցաւ ի ներկայութեան 47 երեսօխտանաց, որոց վերջին թիւն յանդեցաւ 69 ի :

Ա.

Բնարարիւն Քաղ. Ժողովոյ 6 անդամոց

Գ.

Բացակայութիւն

Ատենապետ Էփէնտին օրինական պատճառաւ բացակայ եղող քանի մը երեսօխտանաց անունները ծանուցանելէ ետեւ, որք են՝

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԵՑ. — Ժողովը զիտէ՞ր Բնարարիւն Ժողովոյ 6 անդամները հրաժարած ըլլալով, նախընթաց նիստին անոնց հրաժարականներն ընդունուելէ ետեւ յանձնարարութիւն եղած էր Ատենապետաց ղեկավարին՝ ըստ կանոնի ղեկը շարժելու մը պատրաստելու համար, որն որ եկած է արդէն. ուստի այսօր տառի վրայ ձեռնարկ է ընտրութիւն Բնարարի Ժողովոյ հրաժարեալ 6 անդամոց :

Տ. Խորէն Արքազան Նար-Աէյ
 Միքայէլ Էփ. Մամիկեան
 Սենեքերիմ Սանուկեան

Չեղչելի ցանկը կարգացուեցաւ, որ է .

Նշանակել տուաւ ներկայութեան առժամին մէջ

- 1. Աշնանեան Նիկողոս Էփէնտի
- 2. Չոյեան Իլիաս

- 3. Պէյլիկճեան Ստեփան էֆէնտի
- 4. Զօպանեան Յակոբ »
- 5. Ֆրնտրդլեան Յարութիւն »
- 6. Թէրզեան Յարութիւն »
- 7. Ճանըմեան Մկրտիչ »
- 8. Գարբրէլեան Յովհաննէս »
- 9. Մելիքեան Գարեգին »
- 40. Միւհէնտիսեան Մարտիրոս »
- 41. Կիւլպէնիեան Սարգիս »
- 42. Թաշճեան Սարգիս »

Ատենապետ էֆէնտին ի գիտողութիւն հըրտիրեց երեսփոխանները՝ կարգացուած ցանկին վրայ :

ՊԵՎԵԱՆ Թ. ԷՅ. — Օրակարգին չանցած՝ կանոնական զիտողութիւն մ'ունիմ' ընելիք՝ եթէ կը ներկէ :

Կանոնադրութեան 15րդ յօդուածը կը տըրամադրէ թէ՛ Ատենանը կը բացուի ճիշդ որոշեալ ժամին և նախընթաց ատենադրութիւնն ընդունելութեան կը դուրս ի ներկայութեան որ և է թուոյ անդամոց : Եւ 18րդ յօդուածը կը յաւելու թէ՛ Եթէ՛ դիտուածով ատենադրութիւնը չէ կրցած ժամանակին ցրուիլ, ընթերցումը յատենի կը լլայ, և Ատենապետ ու Ատենադըպիր կատարադրեն ընդունելութենէն ետը :

Արդ՝ կանոնադրութեան սոյն յօդուածոց համաձայն պէտք է նախորդ նստերու ատենադրութիւնը ընդունելութեան դրութիւն և եթէ տարւած չեն տակաւին՝ պէտք է անոնց ընթերցումը լինի. բայց որովհետև անոնց ընթերցումը բաւական ժամանակ կը տեէ, կը բարեփոխեմ առաջարկութիւնս և կը սեմ որ յաջորդ նստին ամենն ալ պէտք է հասնին, և եթէ 15 օր բաւական չէ ատենադրութեանց հասնելուն, կառաջարկեմ 3 շաբաթ միջոց տալ յաջորդ նստին, որպէս զի ըստ օրինի վարուած ըլլանք և անտեղութեանց առաջն առնուի. չեմ ուղեր անտեղութիւնները մի առ մի ցոյց տալ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Ի դիմաց դիւանին կը յայտարարեմ թէ Պէկեան էֆէնտին ըրած զի-

տողութիւնը խիստ իրաւացի է. սակայն ատենադրութեանց ապագայութեան չհասնելուն պատճառը դրամական նուազութիւնն է, որոյ մասին Գիւանը պարտաւոր է վարչութեան հետ բունակցիլ և պէտք եղածը տնօրինել տալ. որպէս զի ատենադրութիւնը կարենան ժամանակին ի լոյս ելնել :

[Հասանորեան ձայներ]

ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՅ. — Կառաջարկեմ որ Քաղ. Ժողովոյ ընտրելեաց ցանկին ամբողջութիւնը քուէի դուրս :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՅ. — Քաղ. Ժողովը կանգուն է. արդեօք զիտողութիւն ունի՞ ցանկին վրայ. եթէ նա զիտողութիւն չունի, մեր ալ չունինք :

ԵՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՅ. — Կերկրորդեմ Փախաղեան էֆէնտին առաջարկութիւնը, և ուրախ եմ որ ինք կընէ այսպիսի առաջարկութիւն մը և ևս իրեն համամիտ կը գտնուիմ այս պարագային մէջ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Քաղ. Ժողովոյ ատենապետն ալ երբև միտցու մեզի հետ, ցանկը պատրաստած ժամանակինս :

ԳԱՐԱԳԱՇ Ն. ԷՅ. — Փախաղեան էֆ. ի առաջարկութիւնը թէ և երկրորդալ կոյ, բայց այդպիսի օրէնք մը չկայ. եթէ հարկ է, թող օրինաց կարգն անցնի, որպէս զի Քաղ. Ժողովն գայ ցանկը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Ըստ որում զիտողութիւն ընող չկայ, ցանկը քուէի կը դնեմ :

Հեռեապէս ցանկին ամբողջութիւնը քուէի դրուելով ՔՆՅՈՒՆՈՒՅՍԻ Ժողովին :

Անմիջապէս քուէարկութիւնն սխտա, և քուէհամարի համար քննիչ կարգեցան վիճակաւ :

- Տ. Կարապետ Եղի. Սերոբեան
- Տ. Յարութիւն Քհնյ. Սերոբեան
- Յակոբ էֆ. Իւթիւճեան
- Միհրան » Զօպանեան

Քուէհամարը կատարուելով յետագայ արդիւնքն ունեցու .

Քուէարկութեան մասնակցող երեսփոխանաց թիւն էր 56. մէկ քուէ օրինական սակաւութիւն ունենալուն պատճառաւ ոչնչացած ըլլալով մնաց 55, որոյ մեծամասնութիւնն է 28 : Քուէից բացարձակ տաւելութիւն ստացողներն եղան՝

- 1. Միւհէնտիսեան Մարտիրոս էֆ. 49
- 2. Պէյլիկճեան Ստեփան » 47
- 3. Զօպանեան Յակոբ » 45
- 4. Ֆրնտրդլեան Յարութիւն » 42
- 5. Զայեան Իլիաս » 32

Եւ ըստ որում մէկ հոգի ևս պէտք էր. ուստի մնացեալ առաւելագոյն քուէ ստացողներէն երկուքին վրայ՝

- Աշնանեան Նիկողոս էֆ. քուէ 27
- Մելիքեան Գարեգին » » 23

Համեմատական քուէարկութիւն ընել հարկ եղաւ :

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՅ. — Մէկ քուէ օրինական սակաւութեան համար ջնջուեր է. օրինական սակաւութիւն ըսուածն ի՞նչ է :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Յանկն ստանց զեղջերու անիմախ իրր քուէ արուած է :

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՅ. — Սահմանադրութեան 78րդ յօդուածը կըսէ թէ պէտք եղածին աւելի թուով անուն եթէ գրուած ըլլայ քուէթղթին մէջ, որովհետ թուով անունները կառնուին և վերջիններն անընդունելի են :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Բայց կէտ մը կոյ հոս. մեր տուած ցանկն ինչ չարք որ ունի, առանց մէջէն իւր ուղած անունները դատելու նոյն անիմախ իրր քուէթղթով տուած է. ըսել է թէ կարծիք մը չէ յայտնած :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. ԷՅ. — Քանի որ չուղած անունները չէ զեղջեր, ըսել է թէ ցանկը վերէն ի վար ընդունած է. ուստի առաջին անուններէն սկսեալ 6ը առնելու է :

Յ. ԱՄՏՐՈՍԵՐՈՍ ՎՐԳ. — Քանի որ Քաղ. ղովը քուէարկութեան ցանկին ամբողջութիւնն ընդունեց, այլ ևս դիւանին առաջարկած ցանկը չէ այն, այլ Քաղ. իւրացուցած է. հետեւապէս չը զեղջուած քուէթղթին առաջին 6 անունները կրնայ առնուիլ :

ՄԵՐԵՒՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՅ. — Այրրոտիտ հոյր սուրբն իրաւունք ունի երբ կըսէ թէ Քաղ. վին է այն ցանկը և ոչ Գիւանին, և սատղիւտլ այնպէս է. նոյնպէս Սահմանադրութեան 78րդ յօդուածն ալ, որ սոյս պարագայս համար մէջ բերուեցաւ, ճիշդ է. սակայն Սահմանադրութենէն ետև սա կանոնադիրն ալ կոյ մեր ձեռքը, որ ընտրութեանց համար երկու ցանկ կը ցուցնէ, զեղջերի և սրբադրելի. զեղջերի ցանկին համար բացարձակապէս կըսէ թէ անուններ կարեն և սեղը չեն կրնար արիչ տնուն դնել. սակաւ թուովին կընէ նախորդին վիճակն, մանաւանդ որ Սահմանադրութիւնը այբուբենի կարգաւ գրուած պիտի ըլլայ կըսէ, մինչդեռ սոյս անանկ չէ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Ուրեմն համեմատական քուէարկութիւն պիտի ըլլայ Աշնանեան և Մելիքեան էֆէնտիներուն վրայ. կը հրաւիրեմ երեսփոխան էֆէնտիներն՝ որ քուէին պատրաստեն այս երկու անձանց մէկին համար :

ԵՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՅ. — Կը ըսեմ թէ Քաղարկան ժողովոյ անդամներէն թիւրապետն էֆէնտի ընտրութենէն ի վեր ներկայ գտնուած չէ Քաղովին, և ո՞ւր ըլլալն ալ յայտնի չէ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՅ. — Այդ անձը ոչ կը ճանչեմք ևւ ոչ տեղը զիտուեր. անոնք որ ընտրելի ցուցած էին զայն, թող հաճին իմացնել մեզ թէ ո՞վ է և ո՞ւր կը գտնուի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Շատ աղէկ. Գիւանը կը ծանօթացնէ ձեզ :

Անմիջապէս համեմատական քուէարկութիւնը սկսելով, և քուէհամարը միևնոյն քննչոյ

հոկտեմբերէն տակ կատարուելով, յետագայ արդիւնքը գրեցաւ .

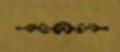
Քիւ. քուէարկուաց 56

Աշխանեան Նիկողոս էֆ. ստացաւ քուէ 32
Մելիքեան Գարեգին » » 2½

Հեաեազա՛ Անանեան Նիկողոս Էֆէնտի առաւելագոյն քուէ ստանալով, առաջին 5 ընտրելոց վրայ յաւելցաւ, և այս կերպիւ Քաղաքական ժողովոց 6 անգամայ ընտրութիւնը կատարով Քիւանը սրաշածնապէս հրատարակեց Քաղովին՝ ընտրելոց անուններն, որք են՝

- 1 • Գիւհէնտիսեան Մարտիրոս էֆ .
- 2 • Պէյլիկէեան Ստեփան »
- 3 • Զօպանեան Յակոբ »
- 4 • Ծընարբէլեան Յարութիւն »
- 5 • Զայեան Իլիաս »
- 6 • Աշխանեան Նիկողոս »

և Սրբազան Պատրիարք Հոր յանձնարարեց հըրարել զստանք իրենց սրաշածնին :

Բ.

Պիւտէ կեդր. անուակի

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Կանցնիւք այժմ Պիւտէին, որ օրուան ամենակարեւոր խնդիրն է . դժբաղդարար նախորդ նախ աստեղագրութիւնը չունինք ի ձեռին, որպէս զի պիւտէի մասին եղած վերջին վիճարանութեան եւրջ աչքի առջև ունենանք . վասն որոց Պիւտէին սրարտն է վիճարանութեան արդիւնքը փոքր է շատէ յիշեցնել ձեզ : Վիճարանութիւնն՝ ինչպէս զիտէր, Պիւտէի ծախսոց կողմին վրայ էր դրանոր, և զլիաւորանողս սրաշածնից թուակի մասն էր վիճարանութեան նիւթը : Այս մասին Պատրիարքեան Էֆէնտի առաջարկութիւն մը ներկայացուցած է, որոց նպատակն է թի՛ սրաշածնից թուակին և թի՛ թուոյն զեղջուռը :

Նախ՝ կառավարիչ Պատրիարքական Պիտանորգ Հոր ամսականը 1000 դրչի զեղջուռ անցուկ դրամով, մինչդեռ Վարչութեան պիւտէն՝ մարտը դրամ 1000 դրչ կը սահմանէ :

Երկրորդ՝ Պիւտանապետին համար 1500 և անոր օգնականին համար 1000 դրչ ամսական կառավարիչ, մինչդեռ Վարչութեան Պիւտէին մէջ առաջնոյն համար 2000 և երկրորդին համար 1300 դրչ նշանակուած է :

Երրորդ՝ Բ. Գրան դործակատարի և Թուրքերէն-խերազրի սրաշածնեքը միացնելով՝ 1500 դուրջ ամսական կառավարիչ, մինչդեռ Վարչութեան Պիւտէին մէջ առաջնոյն համար զատ 2000 դրչ ամսական և երկրորդին համար ալ զատ 1300 դրչ ամսական նշանակուած է : Իսկ թի՛ Հայերէն և թի՛ Թուրքերէն ընդօրինակողոց համար հաւաքապէս 1500 դրչ ամսական կառավարիչ, առանց որոչ թիւ ցուցնելու :

Չորրորդ՝ արձանագրութեան գրասենեկին գալով, Կրօն . Ժողովոց զիւանադպրի համար 750 դրչ կառավարիչ . Ուսում . և Վանորից Խորհրդոց զիւանադպրի համար նոյնպէս 750 դրչ . Տնտես . Երբ . և Կտակոց Հորարարձութեանց համար նոյնպէս 750 դրչ, և Գատտատանական Խորհրդոց զիւանադպրի համար դարձեալ 750 դրչ ամսական կառավարիչ, մինչդեռ Վարչութեան պիւտէին մէջ առաջին 3 զիւանադպրոց համար 600 ական դրչ և վերջնոյն համար 800 դրչ ըստ ամսական նշանակուած է :

Հինգերորդ՝ Աղագամարի գրասենեկին գալով, անցադատան դործոց և վիճակադրութեան զիւանադպրի համար 1000 դրչ ամսական կառավարիչ, ինչպէս է նաև Պիւտէին մէջ : Առախանութեան դործակատարի համար 750 դրչ կառավարիչ փոխանակ պիւտէի սահմանած 650 դրչին . անուակի դանձապետին 500 դրչ կառավարիչ, ինչպէս է նաև պիւտէին մէջ . և Համարակալին համար 1000 դրչ կառավարիչ փոխանակ պիւտէի սահմանած 800 դրչին :

Վեցերորդ՝ ստրատուորները նաև թուելով, զիւանառան ստրատուորին համար պիւտէին սահմանած չախովը 400 դրչ ամսական կառավարիչ, սրատրարարանի ստրատուորին համար նոյն

պէս պիւտէին համեմատ՝ 200 դրչ, երկու գրանարանի համար նոյնպէս պիւտէին համեմատ՝ 150 դրչ . և 5 ետարձինեքու համար 1750 :

Փոխադեան Էֆէնտիի առաջարկութիւնը միայն ամսականաց քանակութեան վրայ չէ . սրաշածնից թիւն ալ կը սրահսցնէ . արդի սրաշածնից թիւն 34 ի կը յանգի, մինչդեռ Փոխադեան Էֆէնտիի ծրագրին նայելով՝ այս թիւը 26 ի կիջնէ, վասն զի՝ Փոխադեան Էֆէնտիի ծրագրին մէջ Բ. Գրան դործակատարի և թուրքերէն խմբագրի կրկին սրաշածնը մէկ անձի վերածուած և թուրքերէնի ընդօրինակողներէն մէկը պահած է . ըսել է՝ փոխանակ 3 անձի կը մնայ 1 : Նոյնպէս արձանագրչի կամ զիւանապահի սրաշածնը միացած է զիւանապետին հետ . հետևորար փոխանակ 2 ի կը մնայ 1 : Արձանագրութեան գրասենեկին 5 սրաշածնեք 4 ի իջած են . Գարու-չաքատարութիւնը վերցած է . ետարձինեքուն թիւը 6 էն 5 ի իջած է . նոյնպէս ստրատուորոց թիւը 6 էն 4 ի իջած է : Ըսել է թի՛ սրաշածնեայ կայ՝ որ բոլորովին վերցած է, մէկ երկուքն ալ իրարու հետ միացած : Այս կերպիւ ընդհանուր սրաշածնից թիւն 8 սրահսցնելով, 26 սրաշածնի համար ամսական 13250 դրչ կենթադրէ անցուկ դրամ, մինչդեռ Վարչութիւնը 14900 կը վճարէ նոյնչափ սրաշածնից սղջ դրամ : Իսկ ինչպէս 34 սրաշածնից համար կը վճարուի 20700 դրչ սղջ դրամ :

Այս առաջարկութիւնն է առաջիկ՝ որ մեր վերջին նիստն զրաղեցուց, և անորչ մնաց :

ԻԹԻՒՆՆԵԱՆՎ. ԷՅ. — Փոխադեան էֆէնտիի առաջարկած ծախսոց չախուսարութեան՝ սկզբունի համեմայն եմ . այս, մեր սրաշածնից համար բրած ծախսը շատ ծանր է ներկոց ստրաղայից հետ բաղդատանք, որք կատարեն ըզմեղ չախուսարութիւն ձեռք տանուլ . վասն զի եթէ այս վիճակին առաջը չառնանք, տարուէ տարի սրարտը պիտի յաւելնայ և այն ողբոյլի վիճակին պիտի վերադառնայ՝ որ էր քանի մը տարի յառաջ աղբոցին անուակը : Այս համար ըսի թի՛ Փոխադեան Էֆէնտիի առաջարկած չախուսարութեան սկզբունքը կընդունիմ . միայն

ձեին մէջ կը տարբերիմ անկէ : Էյս ալ պաշտօնից ցանկ մը շինած եմ . կընդունիմ թի՛ սրաշածնեայ շատ են բաղդատելով դործին հետ, և թի՛ ձեին կամ կողմակերպութեան մէջ է թեւութիւնը : Ասկից 10 տարի առաջ այսչափ սրաշածնեայ չկար, տարագրութիւն ալ չկար և գրագրոց թիւն այսչափ չէր . հիմա որ տարագրութեան համար ալ տարին 20—30 չաղար դրչ ծախս կըլլայ, գրագիրներն ալ շատցած են . սրաշածնի ինչ է արդեօք . սրաշածնը սո է որ առաջնեքը տեսուչ խորհուրդը և հազարարձութիւնը դրագիր շանէին, իրենց աստեղագիրները կաշխատէին և կը գրէին թի՛ նամակ և թի՛ տեղեկագիր՝ ինչ որ պէտք ըլլար . իսկ հիմայ խորանշարին ու բոյն սրաշածնեայ կուղէ, և ասանք Պատրիարքարանի բնաւ օգուտ չունին, վասն զի խորհրդոց և յանձնաժողովոց ետեւէ կը պարտին . ասանկով գրագրոց մեծ բաղձութիւն մը հարկ կըլլայ . եթէ այս գրութիւնը քիչ մը չախուսուի, այսինքն՝ եթէ խորհուրդներն ու մանաժողովները քիչ մը աւելի անձնակալութիւն ընեն և գրական դործերին իրենք յանձնեն, այսչափ գրագրոց պէտք չմնար : Ահա այս պայմանին վրայ է իմ շինած ցանկս, որով սրաշածնից թիւը մեծապէս կը սղախի, և բաւական կը կարձեմ սո ամսականներով .

- [Էս կարգաց յետագայ ցանկը .]
- 1500 դրչ Պիւտանապետ
 - 1000 » Ա . Օղնական Պիւտանապետի
 - 500 » Բ . » »
 - 500 » Պիւտանադպր Կրօն . Ժողովոց
 - 1200 » » Տնտէ . գրութեանց
 - 400 » Ընդօրինակիչ » »
 - 900 » 3 » Հայերէն »
 - 1000 » Պիւտանադպր անցադրատան
 - 800 » Համարակալ
 - 400 » Գանձապետ
 - 1500 » Պատրիարքարան Պիտանորգ
 - 600 » Պիւտանադպր փոխանադպրանի
 - 1500 » Գործակատար Բ . Գրան
 - 500 » » Առախանութեան
 - 2500 » Ետարձիք , ստրատուոր , սենեկալք .
 - 14800 դրչ ամսական , որոց տարեկանը կընէ

177600 զրշ անցուկ դրամ :

Ս. ՆԱԽԱԳԱՀ. — Երկու առաջարկու-
թեան մէջ ալ տասնկերէնի համար մէկ ընդօրինակող
զրուած է, որ չբաւէր. ինչպէս Հայե-
րէնը՝ նոյնպէս Տասնկերէնը փոքր ինչ տարբերու-
թեամբ բաւական ստուար թղթակցութիւններ
ունի :

ԻՌԹԻՒՃԵԱՆ Թ. ԷՑ. — Ետտ աղկ. Հա-
յերէնի ընդօրինակիչներէն մէկը պահելով տան-
կերէնի վրայ կրնայ յաւելնուլ, որով թէ՛ Հայե-
րէնի և թէ՛ տասնկերէնի երկուքսկան ընդօրինա-
կիչ կըլլան, հայերէնի երկու ընդօրինակչաց հա-
մար 600 զրշ և տասնկերէնի երկու ընդօրինակ-
չաց համար 800 զրշ ամսական հաշուելով :

Վերջագէս՝ իմ առաջարկածս 16 սալտոն-
եաց է, բայց ի ետաւորձինքէ և սենեկտարանէ,
որոց թիւն որչա՛կ Վարչութեան յանձնուած է :

ՊԵԿԵԱՆ Թ. ԷՑ. — Ինչ առաջ խոսող
տոննարան էֆէնտիները՝ ժամանակիս ներդրուե-
նէն ստիպեալ ներկայ տարւոյն պիտանին մէջ
խնայողութիւն ընելու պէտք բլլալն իմացային.
Մնձ հարկ չէ խօսիլ այս մասին. միայն մէկ կէ-
տի մէջ սխալ քայլ տալին, այն է մանրամաս-
նութեան մէջ մանկելու պիտի ցոյց տամ թէ
սալտոնակց թէ՛ թիւը և թէ՛ ամսականը շատ է :

Արևն նաև թէ հասցիքն ողջ դրամ առ-
նուի և սալտոնակց անցուկ դրամ վճարուի.
ասիկայ պիտանի օրինաց դէմ է. երբ մէկը
սալտոնակց մը կը դարձանէ՛ պէտք է զայն սալ-
րեցնէ. եթէ սարուստը պահպանէ՛ զեղծում
կըլլայ. ուստի եթէ զեղչում ալ բնեն՝ չստիպու-
թեանը ընելու է, և եթէ թիւը շատ է՝ ինչ
պէս որ շատ ըլլալը կերևնայ սո՛ սալտոնակց
ցուցակին մէջ՝ զոր Պատրիարքարանի համարու-
կայէն առած եմ, աւերաբը ճամբելու է : Իսկ
զեղչումը չստիպուածութեամբ ընելու է ըսի. օրի-
նակի համար՝ զիւստուպետին ամսականը 20
թուղթ է նէ՛ կրնայ 15 ի թիւալ. այսպէս միւս-
ն ալ : Սակայն՝ ինչպէս ըսի, հոս հարկ չէ
անբամանութեաց մանկել, մասնաժողո-

վի գործ է այս, մեր միայն սալտոնակց թուա-
կէն 100 ին 20 կամ 25 զեղչ որոշելու ենք.
կամ աւելի պարզն ըսելով՝ եթէ ամսականա-
րեղհանուր գումարը 200 թուղթ է ընթացի-
կամ ողջ դրամ, 150 թղթի իջեցնելու ենք.
իսկ մանրամասնութիւնը Վարչութեան կը մնայ.
նա ինչպէս որ պէտք է կորչէ : Աւտի ես կա-
ռաջարկեմ որ Պատրիարքարանի սալտոնակց
ամսականաց գումարն, որ 20700 զրշի կը հասնի
Վարչային ժողովոյ ներկայացեալ պիտանին մէջ,
15000 զրշի զեղչուելով տարեկան 180,000 զրշի
իջնէ, և այս զեղչին կարգադրութիւնը Վարչա-
ւային Վարչութեան յանձնուի, որպէս զի աւե-
որդ սալտոնակցներ եթէ կան Պատրիարքարանի
մէջ, ճամբուելով՝ և մնացեալներուն ալ ամսա-
կաններն ըստ արժանաւորութեան զեղչելով,
տարեկան ընդհանուր գումարը քուէարկեալ
մասին հաւասարցնէ :

Կրտսղութիւն մ'ալ ունիմ. անցեալ տա-
րի լրագրաց մէջ կարգայինք՝ որ Սրբազան
Պատրիարքին ամսականը 10 հազար զրշէն 5 հա-
զար զրշի իջած է

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՑ. — Մի մտնար այդ խնդրոյն
մէջ. սալտոնակց մասը քուէարկուելէ կտրը
կը մնայ սոյդ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՑ. — Սրբէն համաձայն
ենք սալտոնակց մասին ըրած մեր առաջարկու-
թեանց մէջ :

ՊԵԿԵԱՆ Թ. ԷՑ. — Ես ողջ դրամ կ'ը-
սեմ, դուք ընթացիկ դրամ կըսէք. տարբե-
րութիւննիս այս է :

ԽՈՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՑ. — Բարեբաղդ ենք
այսօր՝ որ կուսակցութեանց օգուտը տեսնուք.
տնոնք՝ որ միշտ հոս կուսակցութիւնները դէշ
կերտով կը ներկայէին և իբր կործանիչ կամ
վտանգուար կը ցուցնէին, պիտի համազօրին ան-
շուշտ թէ կուսակցութիւններն օգուտ ունին և
զեր. և ահաւասիկ մէկը՝ Փախաղեան էֆէնտի
յաման սալտոնակց Պատրիարքարանի 15250
զարուշ ամսական կառաջարկէ, բայց վտանգ և

զեր թէ միմտի չէ, այլ այն կուսակցութենէն է
զոր ձախակողմ կամ ինչ որ կուզէք անուանե-
ցէք. միան է Իւթիւճեան էֆէնտի՝ որ ՚ի զի-
մաց իւր կուսակցութեան 15800 զրշ ամսական
կառաջարկէ

ՉԱՅՆԵՐ Գ. — Չենք ընդունիր յանձնակառու-
թեան վերաբերեալ խօսքեր :

[Վախճարանի շարունակելով]

Հիմն այս երկուքին մէջ նիւթտիսան մեծ
տարբերութիւն մը չիւց. հերիք է որ սահմա-
նադրական ձևը սրահուի. մեր առաջարկութիւնը
Սահմանադրութեան ձևին համեմատ է. Իւթիւ-
ճեան էֆէնտիները Սահմանադրութեան ձևին չը
համապատասխանէր, բայց գումարը գրեթէ մե-
րինին կը շուտասարկէ, միայն տղտիկ սալտոնակց
ամսականներն աւելի ևս կը զեղչէ : Աւտի կա-
ռաջարկեմ որ երկու գումարներն ալ մի առ մի
քուէի դրուին, և երկուքին մէկն ընդունուի.
Եթէ Իւթիւճեան էֆէնտիներն ընդունուի, կ'մնայ
Վարչութեան յանձնել անոր ծրագիրն՝ որ Սահ-
մանադրական ձևին վերածէ զայն. իսկ եթէ
Փախաղեան էֆէնտիներն ընդունուի, այն տունն
այդ յոգնութեանն ալ հարկ չ'մնար : Այս կեր-
պով խնդիրն այսօր ընդունել :

ՊԵԿԵԱՆ Թ. ԷՑ. — Իմ առաջարկու-
թիւնս շնորհուի. իմ 100 ին 25 զեղչ մ'ընել է
միայն, այսինքն 200 թուղթն 150 ի իջեցնել.
Իսկ մանրամասնութիւնը յանձնէ Վարչութեան
որպէս զի աւելորդ սալտոնակց եթէ կայ՝ ճամ-
բէ և ամսականաց զեղչն ըստ արժանաւորու-
թեան կարգադրէ. վասն զի դուք կըսէք՝ օրի-
նակի համար այս ինչ պիտանին 2 ընդօրինակիչ
դրուի, ի՞նչ դիտէք. գուցէ Վարչութիւնը 3
ընդօրինակիչի պէտք կը տեսնէ. տոտր համար
մեր ընկերը զեղչ մ'որոշելն է միայն. իսկ
մանրամասնութեան կարգադրութիւնը պէտք է
Վարչութեան յանձնել :

ՆՈՒՍՈՒՅԵԱՆ Տ. ԷՑ. — Կարծեմ որ ա-
մենս համաձայն ենք թէ պիտանէ մը որոշելու
համար նախնական սկզբունք մը կայ, որով

չենք կրնար բաժնուիլ. այսինք՝ երբ պիտա-
նէն կը ներկայանայ, զանազան գրականերու
բաժնուած կըլլայ և Երեւոյ. Ժողովն իւրաքան-
չիւր գլուխ զատ զատ կ'քուէարկէ. այս է ընդ-
հանուր սկզբունքն ամեն ազգաց համար : Մեր
պիտանէն ալ նոյնպէս երած է հոս. պէտք էր
խրաքանչիւր գլուխ զատ զատ վիճարանութեան
ենթարկել և քուէարկել. բայց մեր այսպէս
չըրինք. ինչո՞ւ, որովհետեւ մերն արդէն արտի-
քան մ'է : Երեք առաջարկութիւն կայ, երեքին
ալ մասնաւոր ճիւղերուն վրայ զանազան կար-
ծիքներ կրնան յայտնուիլ. ինձ այնպէս կ'իմտի
թէ ստալին խնդիրը սո՛ է. նախորդ Վարչու-
թիւնը պիտանէ մը բերեր է, այսօր նոր Վար-
չութիւն մը կայ, պէտք է նախ անոր կարծիքն
տեսնուլ այս մասին. նախորդ նախն մէջ այս
կէտը յիշեցուցի. սակայն չգիտեմ, ի՞նչ մասը
Վարչութիւնն իւր կարծիքը սահնչեց և Ժողովիս
որոշումն ուղեց : Ես գործնական ճամբայ մը
զանելու համար սո՛ կըսեմ թէ որովհետեւ այս
տուղթն անգամն է որ պիտանէ մը կը ներկայա-
նայ մեզ վաւերացման համար և դժբաղդարար
ստանկ նեղ ժամանակի մը մէջ, փորձով շատ
ընելիքներ կրնամ ունենալ, բայց ժամանակն
անյարմար ըլլալուն կը լսեմ : Միայն սկզբան
մասին սո՛ կըսեմ թէ երբ ողջ մը կամ տուն
մը իրեն համար պիտանէ կը շինէ, ամենէն ա-
ռաջ ստիպուական պէտքն որն է նէ այն կը հա-
գայ. ետքը կսկսի զարդարանքի վերաբերեալը
նայիլ. ստիպուականն օրական հացն է. չ'ըս-
տիր մշիւն՝ որ մէկ հացին տեղ կէս հաց ստու-
բայց կրնայ ըսուիլ որ փոխանակ 5 իրանոց չու-
խայի 1 լիւրանոցը հագնի : Այսպէս մեր ազգա-
լին սալտոնակցներն ստիպուական պէտքեր ու-
նին. անոնց մէջ մարդ կայ որ հազար դարուշ
ամսականով կընայ սպորիլ, մարդ ալ կայ որ 2
հազար զրշով. երբ մեր հոս խրաքանչիւր սալ-
տոնիկ ամսականը կերենք որոշել կուզենք,
կրկին սխալանայ մէջ կիցնանք. նախ՝ մեր չենք
կրնար Վարչութեան չափ գիտնալ թէ իւրա-
քանչիւր սալտոնակց քանի՞ դրուշ ամսականով
կրնայ սպորիլ, և երկրորդ թէ քանի՞ սալտոն-
ակց պէտք է : Աւտի մեզ պէտք է նախորդ

առարկներու գումարներուն հետ բողոքատուար այս տարուան համար ալ մասնաւոր գումար մը որոշել և բեւել Վարչութեան . « այս գումարէն աւելի ծախք մի բներ և քանի հողիով կուզես մատակարարել » : Ահա այսչափ է մեր բնելիքն , սակէ դարս ոչտար չէ կընել :

Էս կէտէ այս պարագային մէջ Վարչութեան կարծիքը հարցուի ըսի , պատճառն արիւշ բան չէ , բայց կէտէ սկզբունքը յարգելու համար . արդէն տարուան 4-5 ամիան անցած և մինչև յառաջիկայ մայիս 6-7 ամիս մնացած է . խնայողութիւն ընենք բեւելով պատճառ չտանք Վարչութեան յառաջիկային կրք իւր պիտանէն բերէ , ըսելու թէ Ժողովը այսչափ կամ այնչափ գրողիք գործածել որոշած էր , անոր համար այս ինչ կամ այն ինչ պաշտօնը թերի կատարուեցաւ . . .

20.3.66. — Ո՛րք , Վարչութիւնն կրք աւելի մարդու կարօտի կրնայ արտօնութիւն աւելել ժողովն :

ԵՌԻՍՈՒՅԵԱՆ Տ . ԷՅ . — [Գարաւակիւրով] Միանգամ կորչուի պիտանէն և արտօնութիւն ըսածնիկ արտաքայ կարգի ծախաց համար կըրնայ բլլալ . այդ ալ մեզի համար չէ : Գաղով պաշտօնէից ամսականաց մասին եղած առաջարկութեանց , կը տեսնեմ որ Պատրագեան էֆէնտի տաւարիկած գումարն է տարեկան 183 հազար դր , և խելիս ձեան էֆէնտիներ 178 հազարի չափ . իսկ Ալեկեան էֆէնտի տաւարիկածն թէ 180 հազար դր է , բայց ողջ գրամ է : Ըսել է Պատրագեան և խելիս ձեան էֆէնտիները թիչ շատ կը համաձայնին իրարու . տարբերութիւններն միայն տարեկան 6 հազար գրաշի չափ է : Քանի որ երկուքին իրարմէ անեցած տարբերութիւնը մեծ բան մը չէ , այսինքն տարեկան 6 հազար գրաշ է միայն , ևս կըսեմ թէ Ժողովը բարձր թիւն տանելու է . այն է տարեկան 194 հազար դր . վասն զի ներկայ պարագայից մէջ տարին վեց հազար դր իննցողութիւն ընելու համար Պատրագարտանի ծախքն այս տարեկան չախարարութեան մէջ գնել չեմ ուզեր : Իսկ Ալեկեան էֆէնտի տաւարիկածն

ջարկածն թէ և տարեկան 180000 դր է , բայց միւսներուն առաջարկածն աւելի է , վասն զի նա ողջ գրամ կատարիկէ . Աստուած տայ , ներկայ նեղութիւնն անցնի , գործեալ բառ աւաջնոյն կրնայ ողջ գրամի վերածուի . մեր պաշտօնեացի վնասելու չեն , բեւելով թէ Ա.Է. գային ժողովն իրենց վարձը կը կտրէ . ընդհակառակն գործեալ բաջութեան աշխատելու են գիտնալով որ այս զեղչը ժամանակին բերման արդիւնքն է և ոչ արիւշ բան :

Սատի այս գրութեամբ ևս կատարիկեմ որ տարեկան գումարը 184 հազար դր լի վրայ սահմանուելով , խելիս ձեան և Պատրագեան էֆէնտիներուն առաջարկած ծրարիւնքը Վարչութեան յղուին , որպէս զի կէտէ հարկ դասէ շարեւթներով գործողք . վասն զի ծրարիւն մէկը երկու պաշտօն միացուցած է . սի գրամ , թերևս Վարչութիւնը կուզէ կամ չուզէր միացընել . վասն որոյ ստարարած անամները Վարչութեան յանձնուելու են . այս է գործնական գամբան : Ալեկեան էֆէնտի հետ համաձայն կամ այս մասին , միայն գումարի մասին կը տարբերիմ , զոր ողջ գրամ կատարիկէ . ևս անցուկ գրամ կընդունիմ :

ԻՒՅԻՒՅԵԱՆ Կ . ԷՅ . — Երեսուցեան էֆէնտի կը համաձայնիմ Վարչութեան յանձնուելու մասին .

ՔՈՂՈՒՅԱՆ Ա . ԷՅ . — Թիւ Բաղ . Ժողովը պաշտօնին մէջ գանաւելու համար չի աւելի մանրամասնութեան պատասխան տալ , որպէս զի չկարծուի թէ առատաձեւութիւն ընել կուզեմ , սակայն պէտք է գիտնալ թէ այնպիսի վիճակի մը մէջ կը գտնուինք , որ այսօրուան առաջարկած խնայողութեամբ չի կրնար մեր նեղութիւնը : Երեսուցեան մէջ պիտանէ շինուած տանն ամենին առաջ եկամտաւի աղբիւրները կը բնեն , մեր սխալ գրութեան մէջ կընանք , տանն բանէ առաջ պէտք է վարխտարիս զխնանք , և ոչ թի տուել բերենք թէ այս տարի սրբան հասցիով պիտի ունենանք , առանց հասցի թից քանակութիւնը ճշդելու . ծախքը չախարարելու ուղեւն ինչ կընէ , չեմ կրնար հասկնալ . կրք

100 հազար դր հասցիով ունինք , ինչ հարկ 183 հազար դր ծախք բանալ և կարծել թէ որոշածնից ամսականները զեղչելով և թիւը պակասեցնելով ծախքը չախարարած կըլլայ : Այնպէս նախ որոշել թէ այս տարի աղբիւն ինչ տարբերութիւններ . Վարչութեան ցուցած պիտայից համաձայն աղբիւն տարբը սահմանուելու է , և երբ Վարչութիւնը սահմանուած տարբը չկրնայ գանձել , պիտի գիտէ Ա.Է. Ժողովին բեւելով թէ դաք այսչափ կամ այնչափ տարբ սահմանեցիք , բայց սա կամ նա պատճառաւ պակաս գանձուեցաւ . այն տանն Աղբիւն Ժողովը կը մտածէ թէ բայց մնացած գումարը վախտարիկեմ մը կամ արիւշ ինչ միջոցաւ պէտք է գայել : Ահա այս է , կարծեմ , ուղիւ ճամբան :

Երեսուցեան էֆէնտի բարեկամս ուզեց որ Վարչութիւնն իւր կամքն յայտնէ և հարցադ թէ ինչու նա չյայտնեց իւր կարծիքը : Իրաւ է թէ Վարչութիւնն իւր պիտայը յայտնել պէտք է . բայց զիտէր նաև թէ Վարչութիւնը դեռ նոր է և չգիտէր տակաւին թէ քանի՞ պաշտօնեացի կայ . և ևս իմ մասին կըսեմ թէ ինչու այս կամ այն աշխատարին համար բան մը ըսած բլլամ . վասն զի ևս ալ աշխատանքէ յառաջ եկած եմ և աշխատարին յարգը գիտեմ . թող Ա.Է. Ժողովն ինք տնօրինէ թէ այս ինչ պաշտօնեացին սա ամսականը պիտի տանու , ևս չնահանալ կըլլամ թէ սր Աղբիւն Ժողովն ինք որոշէ գումարը և Վարչութեան գործ մը չձգէ այդ մասին : Սակայն բան մը կայ . օրինակի համար կըրտի թէ Բ . Գրան գործախառնութիւնը միանայ յանձն թարբերիկի գրողիին , այս երկու պաշտօնն իրարմէ զանազանելու համար պէտք է Պատրագեանի և գիտնալ թէ ինչ է գործախառնութեան պաշտօնը : Այս ևս տար պէս ուրիշ մանրամասնութեանց վրայ թէ հախտարի պէտք ըլլայ , շատ օրեր կը տեսէ և չենք կրնար վերջը բերել . սատի ևս կատարիկեմ որ Ժողովն ամսականաց զեղչն որոշեց և գումարը սահմանել անցին չանցնի և մանրամասնութեանց մէջ չմանէ . մնացեալ թող Վարչութեան յանձն . նա աւելի աղիկ կրնայ գիտնալ թէ այս ինչ պաշտօնը բանի՞ հոգեց

գործ է . թերևս Աղբիւն Ժողովին երկու մարդու կարօտ տեսած մէկ գործը՝ Վարչութիւնը մէկ մարդով տեսնել կուտայ :

ՊԵՆՅԱՆ Թ . ԷՅ . — Իմ առաջարկութեան որ բարբալմն համաձայն է Քաղցեան էֆէնտի տաւարիկութեանը , կարգացէք և ըսելի դրէք ըննայ :

ԵՌԻՍՈՒՅԵԱՆ Տ . ԷՅ . — Ալեկեան էֆէնտի տաւարիկութեան մեր ալ համաձայն ենք գրեթէ . տարբերութիւնն իս միայն ողջ և անցուկ գրամին վրայ կը կայանայ . անոր առաջարկութիւնն ողջ գրամի վրայ է մինչդեռ մերն անցուկ գրամի վրայ . այս երկուքին իրարմէ տարբերութիւնը ողիւնձ գրամի հաշուով կարծեմ 40 հազար դր կընէ . մնացեալ մասին համաձայն ենք իրարու հետ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՅ . — Ես իմ առաջարկութեան բերած տանն քանի մը անձանց հետ խորհրդակցած և իմ ալ անձնական վարձատրութեանս զիտեմ եմ : Երեսուցեան էֆէնտի պատասխանս սա է . նախ եկամտից աղբիւրները բնուութեան տարին . յետոյ ծախաց կողմը , որոյ ամենին ծանրը պաշտօնէից մասը գանձելով առաջ գայն քննութեան տանուլ հարկ դասուցինք , անիկ ետե կուգան միւս մասերը : Իմ առաջարկած զեղչերովս հանդերձ գործեալ այս տարի բայց կայ , տարեկան 60-80 հազար դր բայց կայ . բայց ինչ կրնանք ընել . չենք կրնար մեր ընդհանուր ծախքն այնչափ զեղչել որ ըստ նաւ բայց չմնայ :

Քաղցեան էֆէնտիին գաղով միւսնոյն կը պատասխանեմ թէ եկամտից մասը հետադարձ և համադրած ենք որ միշտ բայց պիտի ունենանք . միմէ կրնանք անհրաժեշտ եղած ծախքերը ջնջել , ոչ . սատի պիտի աշխատինք որ պակասը տեղէ մը կրայնենք : Արտի ցաւով կըսեմ որ այս տարի պաշտօնէից համար զըծբողք տարի մ'եղաւ . պարտաւորուած ենք առանց ամսականները զեղչել . այս մասին մեր մէջ բնու կուտակցութիւն չկայ , ամենքս համաձայն ենք : Բայց գաղով պաշտօնէից թուայն :

մեք Մահմանադրութիւնը առջևնիս առինք և անոր համեմատ սկանք զձեզ զիւսանատան բաժանումները և սրաչտօնելոյ թիւը : Այժմ ունինք բայ ի սպասաւորներէն 17—20 հոգիէ բաղկացեալ սրաչտօնելութիւն . որ սահմանադրապէս պէտք է որ Վիսանատան վրայ բաժնուին . և միանգամայն սրաչտօնելութիւն Վիսանատան խաբանչիւր ճիւղ քանի՞ հոգիի պէտք ունի : Քօլօլեան Կֆէնախ ըստ թէ զէս սրաչտօնելոյ շտաբ չեմ ճանչնար . կը հաւատամ . սրաչտօնեաց կայ որ ես ալ չեմ ճանչնար : Ես փորձառութեամբ կրտսեմ թէ երբ քաւարիութեամբ չարաչեք սրաչտօնելոյ թիւը և Վարչութեան յանձնեք , Վարչութեան ձեռքն ու սարը կտարած կըլլանք . վասն զի Վարչութեան մէջ ո՞վ պիտի կրնայ ըսել այս ինչ սրաչտօնեային թէ ել զնա , և ուրիշի մը թէ ամասկանդ այսքան զեղչուած է . խաբանչիւր սրաչտօնեաց մէջմէկ սրաչտօնեայ պիտի գտնայ Վարչութեան մէջ , և ամեն մէկն իրը պիտի սրաչտօնանէ : Եւ ինչո՞ւ հետուն երթանք . արդի սրաչտօնելոյ ցուցակն եթէ անգամ մ'աչքէ անցնենք , կը տեսնենք որ Կուստանթնուի Կֆէնախի Վարչութեան օրով սրաչտօնելոյ թիւակն ամասկան 14 հազար այսքան զըլ է եղեր . իսկ այսօր 26 հազար այսքան զըլ է հասեր է . ի՞նչ է սասր սրաչտօնելութիւն չեմ ուզեր ոչ զըր մեղադրել , բայց ես Վարչութիւն գիտեմ որ իւր հրաժարականն ըստարագրելու պահուն ամասկաններ յաւելցուց և այնպէս ձգեց գնաց . սրաչտօնան ալ ըսեմ . ուրովհետեւ մէկն ուզեր է սրաչտօնելին մէկուն ամասկանն աւելցնել , միւսն ալ բարեօրատեհ ժամանակն է ըսելով իւր մեղքըսած սրաչտօնելին համար առաջարկութիւն ըրեր , այսպէս և այլք . և այս կերպով ամասկաններ աւելցեր են : Ասոր առաջն ամենեւեւ համար կըսեմ որ գտնէ այս առաջին անգամ սրաչտօնելոյ թիւոյն որոշեալ ցանկ մը զրկենք Վարչութեան , և երբ զըթուարութիւն մը կամ բարեօրոտութեան մը պէտքը տեսնէ , թող զոյ խողովիս առաջարկէ , և այսպէս Վարչութիւնը կրնայ գտնէ մէկին կամ միւսին համար կողմակցութիւն մ'եղած յատեն ինքզինքն ազատել ըսելով թէ երեսու-

խանութիւնն ինք որոշած է : Իսթիսկան Կֆէնախի և իմ ցանկիս մէջ տեղի տարրերութեանը գալով , կը տեսնեմ որ նա երկրորդական սրաչտօնեաներէն 2 դրագիր սրահեցուցած է . բայց հարկ է ուշադրութեան առնուել թէ Մահմանադրութեան համեմատ արձանագրութեան գրասենեակն ալ բանի մը դրագիրներ պիտի ունենայ , սրանք Տեսուչ Խորհրդոյ և Հոգաբարձութեանց գործերը կը կատարեն . սոսնք եթէ պակսին՝ Խորհրդոյ գործերն ես կը մնան . Իսթիսկան Կֆէնախի ծրարարին նայելով այդ սրահած 2 դրագիրներն են Աւսումնական , Վանական , Տեսեսական , Ելմասկան և Կատկոյ տեսչութեանց վերաբերեալները . այն տեսչութեանց կարեորութիւնը յայտնի է և սոսնց համար դրագրի զեղչ ընեն յանկարելի : Իրաւ է թէ Ժամանակաւ Խորհրդոյ ասանագրութիւնը կաշխատին և յստակ դրագիրներ չունենին , ինչպէս ես ալ Խորհրդոյ մէջ գտնուած ասանա շտաբութիւններ իմ գրչէս հանած եմ , սակայն ամեն մտք մէկ չէ : Աստի արձանագրութեան գրասենեակին համար այդ 2 դրագիրները միշտ պէտք են , սրայ համար իմ առաջարկած ծրագրիս մէջ 750 տկանէն 1500 զըլ ամասկան նշանակած եմ : Գարով Քօլօլեան Կֆէնախի այն առարկութեան թէ ինչո՞ւ Բ. Գրան գործադատարութեան ու տանկերէնի խմբագրութեան երկու սրաչտօնեքը կը միացնենք , կը սրատախտեմ նախ թէ ես մեր աղբային փոքր սրաչտօնելոյ ամասկանը զեղչել և զիստարեւունն աւելցնելու կողմը չեմ , բայց սրովհետեւ մեծկակ զեղչ մը կար ընելիք , բնականաբար փնտոսեցինք որ զեղչելու տեղ գտնենք , և զիստար աչքի զորանելու կէտն ալ գարաքէհեստութիւնը գտանք : Մեր Վարչութեան օրով գարաքէհեստի օրագրութիւնները կան արձանագրուած մեր ստեղծագրութեանց մէջ . հոն կրնաք նայիլ . Բ. Գրան գործերը ժամը ճէն ետքը կսկսին . տանկերէնի խմբագրիքը կրնայ առաւօտուն կանոխ խմբագրել և ընդօրինակողին մտքուրը զրեւ տալէ ետեւ ամենը մէկէն առնել տանիլ : Այլ երջտոյնս՝ ես կըսեմ որ եթէ սրաչտօնելոյ

թուակի մանրամասնութիւնն այս Խողովը չորսչէ և Վարչութեան թողու , առաջին քայլին մէջ Վարչութիւնը մեծ դժուարութեան պիտի հանդիպի . [Չայնէր . — Չոր ստաշարկարեմարբ] Գրախ՝ք ի՞նչ պիտի ընէ : Վարչութիւնը . արկորներուն ամասկանները պիտի զեղչէ . այսինքն՝ անոնք որ սրաչտօնեայ կամ կուսակից չունին՝ պիտի հարստահարէ .

[Բնգրիչումներ]

Երբ կըսեմ թէ վարչութիւն մը հրաժարման պահուն սասր անոր ամասկանները կուսեցնէ , և և կը հաւատար , ինչո՞ւ այս ըսածիս ալ չէր հաւատար : Երբ վարչութիւն մը մէկը գործի դնելու համար Պատրիարքարանի մէջ սրաչտօն մը կրնայ հարեւ , ինչո՞ւ չըսեմ թէ վաղը Աւրոն . Խողովոյ զիւսնողգրին 500 զըլ և Պատրիարքական փոխանորդին 1500 զըլ ամասկան կրնայ կուսել . միթէ այսպիսի տնօրէնութիւն մը եթէ տեղի առնեայ , ո՞չ տարաքէն տրդարութեան զէմ պիտի համարինք՝ քանի որ այդ երկու սրաչտօնեաներն ալ եկեղեցական են : Ասոնց ամենն ալ հաւանական են , անոք համար իմ ցուցակիս մէջ սրաչտօնելոյ թիւը և անոնց թուակիս քանակութիւնը զրոյց եմ , վարչութեան թողով որ խաբանչիւր սրաչտօնի համար անձինքը նշանակէ , անվարիս որահելով թիւն ու թուակը : Արովհետեւ Քաղ . Խողովոյ տեսնուպեալ մէկ կէտին վրայ զիստարութիւն ըրաւ , կառավարիւմ որ իմ ծրագրիս պայմանաւ կերպով զրկուի Վարչութեան , այնպէս որ եթէ կարենայ՝ գործադրէ , իսկ եթէ զըթուարութեան մը հանդիպի , թող սրատառաքանեալ տեղեկագրով մը իր առաջարկութիւնը հաս ըրէ , և երբ համարինք՝ կընդունինք : Ահա այս կերպով քաւէ կառավարիւմ :

ՄԵՐԵՄ-ԳՈՒՆԻ Թ. ԷԾ. — Պէտքէն վըրոյ վիճարանելու առթիւ , Խողովը՝ ներեցէք ինձ ըսել , ուղիղ ճամբու մէջ նկատողութեան տաած չէ խնդիրը . և որովհետեւ սրաչտօնելոյ զըլիւտն վրոյ է վիճարանութիւնն , ես ալ խօսելիքնք ունիմ . բայց սճանք իմ ըսելիքներուս

մէկ մտք խօսեցան . ուստի ես նախ՝ սա միտքն զիտել կուտամ թէ սասր մէջ կուսակցութեան խնդիր նկատելն աւելորդ է , ինչպէս պաշտօնակիցներս մէկը նկատեց . անիկոյ կրնայ իրեն համար այնպէս ընդունիլ , բայց ես չեմ ընդունիր , վասն զի այս կամ այն սրաչտօնեայն սրաչտօնեայ կամ հարստահարել կը նշանակէ :

Պարսիկ զիստարութիւն մ'ալ ունիմ ողջ և ընթացիկ դրամին վրոյ . 100 զըլէն քայմէ ըսուեցաւ . չիտիւթիւն շարուցանելու համար ողջ դրամի վրոյ պէտք է որոշենք , բայց ետքը ընթացիկ դրամի կը փոխենք . այդ ուրիշ :

Պաշտօնելոյ մասին այս աստիճան մանրամասնութեան մէջ մտնելն ալ տեղի չունի և կարծեմ մեր օրէնսդրական սրաչտօնին ալ անհամաձայն է : Երբ Աղգ . Խողովն ինք սրաչտօնեաներ զնէ , անոնց թիւն ու ամասկանները սահմանէ , հոգա տեսակ դժուարութիւններ կը ծագին , որոյ զոյնն սկսեց ստալ . Վարչութեան համար ալ դժուարութիւն կը ծագի երբ մեք այս կամ այն ճիւղին համար սրաչտօնեաց սահմանեք . ի՞նչ գիտենք՝ թերևս այնպիսի արձանաւոր սրաչտօնեաց կը գտնէ Վարչութիւնն՝ որ քիչով կաշխատի . խելացութիւն չէ մանրամասնութեան մէջ մտնել . աւելի ուղէկ է գուժարն որոշել և Վարչութեան թողու որ այնչափ սրաչտօնեաց գտնէ որչափ գործերը կը սրահանջեն : Թէև այս մտին երկու ծրագիր ներկայացուցան մեզ , և ըսուեցաւ թէ անոնց մէկը Մահմանադրութեան վրայ չափուած է . բայց ես կրտսեմ թէ սոսնք ամենը ձգենք . Վարչութիւնը մենէ 200 քայմէ կուզէ բերած պիւտձողը , մեք ի՞նչ պիտի կրնանք տալ . եղած վիճարանութեանն բուսական լուստարուցանք , տեսանք որ ամասկանայ զեղչ մը ընենէնս ետեւ տակաւին պիւտձիս պիտի բանայ . ուստի պէտք է սրաչտօնեաներն անօթի չմնացնելու շափ գումար մը սահմանել և ձգել Վարչութեան , որ ըստ այնմ պէտք եղածը գործադրէ :

ՍՏԵՆԱՊԵՏ ԷԾ. — Տեսաք որ սկզբունքի մասին երկու առաջարկութիւն կայ . մէկը Պալիտան Կֆէնախին է , որ Մահմանադրութիւնը չիմ ընկելով զիւսնաստունն 3 ճիւղի կը բաժնէ .

պաշտօնէից թիւը կորսէ և անտականները կը սահմանէ . այս կերպով կուզէ մինչև հիմա եւս քան զկեղծութեան անաջն անուր : Այս առաջարկութեան դէմ որիչ առաջարկութիւն մ'ալ կայ , որ կրնայ . « գումարը միայն սրտենք և մանրամասնութիւնը յանձնենք վարչութեան : Իսկ Վարչական Կոմիտէի վաղ . Ժողովոյ դէմքով կըսէ . « գոհ կ'ըլլանք՝ եթէ Ժողովն սրտէ » :

ՔՕԼՕԼԵԱՆ Ա . ԷՖ . — Երկու խօսքով բացատրեմ իմ ըսածս . փոխանակ մեր միայն անհետ՝ աղէկ կըլլայ որ Ժողովն ինք ընէ ըսի . բայց անանկով որ ընդհանուր փախար կը յայտնուի վարչութեան յանձնելու , թող Ժողովը գումարն որտէ և յանձնէ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Ես ալ ըսի որ սրայմանաւոր կերպով յանձնենք :

ՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ . ԷՖ . — Փախարեան է . Գիշարի ցուցնցած զեղջմամբ գումարն որտէնք և յանձնենք վարչութեան . թող գործադրէ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Այսմանաւոր կերպով յանձնենք ըսի . սրայն գի կ'է վարչութիւնը չընդունի կամ չընայ գործադրել , գործեալ հոս բերէ :

ՔՕԼՕԼԵԱՆ Ա . ԷՖ . — Եթէ զեղծում կըլլայ կըսէք , կերպով մը վարչութեան դէմ ամբաստանութիւն է այդ , զոր չենք ընդունիր . 183 հազար դր իստանք բսիէ ետև իրասնէր չէ այսչափ կամ այնչափ սրայտօնեաց պիտի գործածես ըսել :

ՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ . ԷՖ . — Իմ առաջարկութիւնս է գումարն որտէ և առաջարկեալ ցուցակներն ալ մէկտեղ գրել վարչութեան՝ յանձնարարելով որ սահմանեալ գումարը շանցնելու սրայմանաւ գործադրէ :

ՊԵՒԵԱՆ Թ . ԷՖ . — Իմ առաջարկութիւնըս է այդ գոր ընդունիլ կուզէք :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Ուրեմն նախ Պէկեան Կոմիտէի առաջարկութիւնը քուէի կը շնորհէ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Ոչ , առաջարկութիւնները կորցաւ պէտք է քուէի գնել :

ՔՕԼՕԼԵԱՆ Ա . ԷՖ . — Ես կրեմ . կընդունիմ երբ այսչափ կամ այնչափ գումարով պիտի մտտակարարէք ըստի . բայց իրաւունք չէ ըսել որ այսչափ կամ այնչափ սրայտօնեաց գործածուի :

ՔԻՐԻՔԱՆՈՒՍԱՆԱՆ Ս . ԷՖ . — Այս փոխանակութիւնն ընդունայն է ըստ իս . նախ եւկաւուարը տեսնելու ենք . առանց մուտքի ի՞նչ պէտք էր կրնայ որտէնք :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Նախ՝ սրայտօնէից թուշտի զեղջմամբ առաջարկութիւնը պիտի քուէի գնեմ . նախորդ վարչութիւնն ինք բերած պիտեմէին մէջ սրայտօնէից թուշտի յատկացուցած է 26 հազար դր սնցակ դրամ . Փախարեան է՞ . այս գումարը 15250 դր զեղջել կառաջարկէ : Ի՞նչ որ կրնգունի Փախարեան է՞ . ի առաջարկած զեղջը , ձեռքը վեր վերցնէ :

Ժողովն առանց հակառակ քուէի միտայնութեամբ ընդունեն Փախարեան է՞ . ի առաջարկած զեղջը :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Զեղջն որտէնք ետև կը մնայ երկու առաջարկութիւն . առաջինն է յղել վարչութեան՝ որ Սահմանադրութեան համեմատ դիւանատան բաժանմունքն ընէ , և սրայտօնէից թիւն աւ ամասիրանոց բաշխումը սահմանէ : Իսկ երկրորդն է հոս որտէնք այդ ամեն բանը և վարչութեան յղել ի գործադրութիւն :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Ես կը բարեխօսեմ իմ առաջարկութիւնս և կը համաձայնեմ վարչութեան ձգել որ ինք սահմանէ սրայտօնէից թիւն և ըն . բայց սա սրայմանաւ որ անմիջապէս ինք անորկնութեան արդիւնքը անզեկապէս Ժողովիս :

ՉԱՅՆԵՐ . — Եստ աղէկ , շատ աղէկ :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Վասնի որ Փախարեան Կոմիտէի ինք առաջարկութիւնը կը բարեխօսէ , ըսել է կրնգոնի նոյն իսկ վարչութեան առաջարկութիւնը՝ որ է յանձնել իրեն՝ որպէս զի Սահմանադրութեան համեմատ պէտք էր կը զոր դադարութիւնն ընէ և սրայտօնէից թիւն աւ ամասիրանները սահմանէ , սա սրայմանաւ որ ինք անորկնութեան արդիւնքը հոս բերէ :

Ուրեմն քուէի կը գնեմ . սվ որ այս կերպով վարչութեան յղուած կը ընդունի , ձեռքը վեր վերցնէ :

Ժողովը միտայնութեամբ ընդունեն վարչութեան յղել ի անորկնութիւն և ի անզեկադրութիւն :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Առաջիկայ նիստն 2 ամիսն ետք ընելու առաջարկութիւն մը կայ . առանց երկար վիճարանութեան և միայն թեր աւ զէմ մէկմէկ անգամ խօսելու սրայմանաւ խօսք պիտի ստան և այնուհետև քուէի պիտի զընէ : Խօսքն Ես ստիքեան է՞ Կոմիտէին է , որ առաջարկութեան անքն է :

ՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ . ԷՖ . — Թեք խօսելու հարկ չկայ . ամեն երկրի մէջ Աղբային Ժողովն ուղած ժամանակը ամիս մը երկու ամիս դադար կընէ . անցեալ ատրի բրինք , իսկ այս ատրի չըրինք . ստեղծարարութիւններ ալ անինք՝ որոց ատրարութիւնը համեմատ համար ժամանակ պէտք է . ասոր համար կառաջարկեմ որ երկու ամիս դադար տրուի :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Երեւոյթեան է . Գիշարեանք . պիտեմէն ամբողջ քուէարկեցինք . ոչ . Գասախարակութեան խնդիրը քուէարկեցինք . ոչ . Համարատարութեան ձեռնարկեցինք . ոչ . Ուրեմն աղբին առջև ի՞նչպէս խնդիրնիս պիտի արդարացնենք . նիստերնիս քանի մը ամս առան համար դադարեցնել կուզուի . թէ որ

գրածաւոր հարցնեն՝ ի՞նչ պիտի բանք . եթէ ամասուն ատքը գրածաւոր ցուցնենք՝ ասք չկայ :

Անցեալ նիստին 3 ամիս դադար առաջարկեցինք նոյն որ յարուցեալ յազմունքը սրածաւոր անցին : Բայց Ժողովն անցեալ նիստին չընդունեց մէկ երկու ամասուն դադարն և վարչութեան կողմէ կեղծ մէկ առաջարկութիւնը մէկ ամիս սրայմանաւոր նախարանութեան յղուց . որեմն այսօր ալ չենք ընդունիր ստաջարկեալ դադարը . . .

ՉԱՅՆԵՐ . — Եստ շատ՝ 3 շաբաթ միջոց կրնանք սալ ստեղծարարութիւնները համեմատ համար :

[Յուզում և սարսակ]

Ս . ՆԱԽԱԳԱՆ . — Եթէ այսպէս արեւել պիտի հանէք , բնաւ չեմ կրնար Աղբ . Ժողովը գումարել և իմ միայն սրատարանատարութիւն տեսնու . վասն զի շատ հաւանական է որ այս ընթացքով աղբին գլխուն փորձանք մը բերէք ներկայ փախուկ ժամանակիս մէջ : Առանց ծրար յարուցանելու եթէ ամեն որ գումարուիք՝ քննա շունի . բայց կը տեսնեմ որ Աղբ . Ժողովի սրատարանը չմնար : Հիմա ըսեմ ձեզ . ստեղծարարութիւնները սրատարան չեն , պէտք է որ աններ տպուին . պիտեմէն քուէարկեցիր . մնացած խնդիրներուն միայն ալ ժամանակ պէտք է մտածելու . ճատի ամիս մը պէտք է դադար վինի :

ՉԱՅՆԵՐ . — Եստ աղէկ , շատ աղէկ :

Յաջորդ նիստն մէկ ամիսն ընելու սրայմանաւ Առեանը վերցու ժամ 10 քաւորդ անցնելով :

ԱՏՆԱՊԵՏ **ԱՏՆԱՊԵՏ**
Ն . Ս . Արաձաձեան **Յ . Նարեան**

ԱՂԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

→→→○○○○←←←

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1.	Խորհն	Եսլիկ	Միսթարեան	Ա. ԱՏԵԱՊԵՏ
2.	Յակոբ	Վարդ	Փախաղեան	Ա. ԱՏԵԱՊԵՏ
3.	Աթանաս	քհնյ	Գալֆայեան	
4.	Արիստակէս	»	Գալֆայեան	
5.	Գարրիէլ	Ա. Գ. Բ.	Չիչէրճեան	
6.	Գէորգ	»	»	Բ. ԱՏԵԱՊԵՏ
7.	Գրիգոր	»	»	
8.	Զարարիս	Բ. Զ.	Իզնապոսեան	
9.	Իզնապոս	Ա. Գ. Բ.	Մանազեան	
10.	Խաչատուր	Բ. Զ.	Տ. Գարրիէլեան	Բ. ԱՏԵԱՊԵՏ
11.	Մեսրոպ	»	Ե. Ե. Երէցեան	
12.	Միսայէլ	»	Գ. Վարժապետեան	
13.	Յովաննէս	Ա. Գ. Բ.	Միրեան	
14.	Պետրոս	Բ. Զ.	Փախաղեան	

ԲԱԶՄԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1.	Աւետիս	Է. Բ.	Քօլլեան	Ա. ԱՏԵԱՊԵՏ
2.	Էլիսա	»	Չայեան	Բ. »
3.	Մատթէոս	»	Ալիքսանեան	Ա. ԱՏԵԱՊԵՏ
4.	Գէորգ	»	Քըլլճճեան	Բ. »
5.	Աբէլ	»	Կիւրղնիեան	
6.	Գէորգ	»	Փանոսեան	
7.	Ենովք	»	Տէմիրճիպաշեան	
8.	Մարտիրոս	»	Միսէնապոսեան	
9.	Յակոբ	»	Չօղանեան	
10.	Յարութիւն	»	Յընտըրլեան	
11.	Յարութիւն	»	Թիւրապեան	
12.	Նիկողոս	»	Աշնանեան	
13.	Ռուբէն	»	Գրիգորեան	
14.	Ստեփան	»	Պէլլիճեան	

ԳԿՆ Զ ՂՐԱԻՏ

ՄԵՓԱՅԱՆՈՒՅԻՆ ԱՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՅՈՒԿԱՆ

ԱՂՆԱՍԻՆ ԺԱՂՈՎՈՅ ՄԱԽՈՒՑ ՅԵՏԿԱՅԵԱԼ

Եւ ծախուի ի Գիւտնաւան Յատրիարքարամի . և Գալաթիոյ Ս
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բանկալը և Հայ գրատնտեսաց քով .